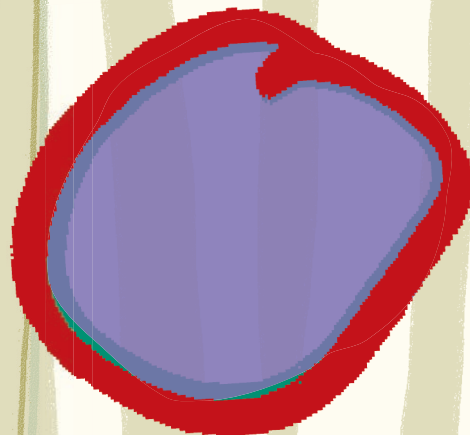

Næste skridt

– otte noveller om psykisk sårbarhed

af Iben Krogsgal
i samarbejde med Cabi

I mødet er forandringen

Hvordan mon det føles at være hovedpersonen i den virkelighed, der af andre får mærkater som 'sårbarhed', 'udsathed' eller 'marginalisering'? Gad vide, hvordan det er som psykisk sårbar ledig eller sygemeldt at skulle forholde sig til sin sårbarhed over for alle systemets ansigter, fx på jobcentret, eller over for kolleger og ledere fra arbejdspladsen?

Kan man svare på disse spørgsmål, åbner man en dør ind til mennesket bag diagnoser, mærkater og handlingsplaner. Det er her, der kan bygges en relation, på en gang professionel og medmenneskelig, som peger fremad. Det er i dette møde, at alle, der arbejder professionelt med mennesker, kan finde det altafgørende engagement til at gøre en forskel.

Beskæftigelsesindsatsen over for ledige eller sygemeldte med psykisk sårbarhed er fyldt med kampagner, redskaber, lovgivning og erfaringer. Og af medarbejdere, der bruger deres arbejdsdag på at bringe borgerne nærmere arbejdsmarkedet.

Dette system med alle dets ingredienser tjener et formål og rummer helt

nødvendige fagligheder, som giver den menneskelige relation de rette værktøjer i hånden.

Med disse otte noveller vil vi supplere ordene om resultater, metoder og faglighed og nå ind til den menneskelige relation, som, når alt kommer til alt, er afgørende for, om personer med psykisk sårbarhed formår at tage et godt, næste skridt.

Vi har allieret os med den professionelle fiktionsforfatter Iben Krogdøl, som har skrevet novellerne ud fra research og i dialog med Cabi. Novellerne portrætterer ikke virkelige personer, men udgangspunktet er i erfaringer fra virkeligheden.

Jeg ønsker dig engagement og en god læseoplevelse!

Med venlig hilsen
Mette Rønnau
Direktør i Cabi

kolofon

Næste skridt – otte noveller om psykisk sårbarhed
© Cabi 2013
ISBN 978-87-91442-51-3

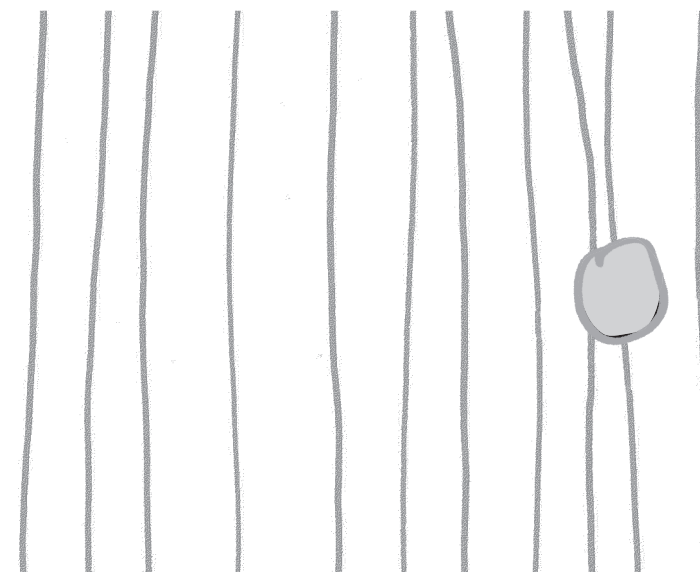
Udgiver: Cabi – bedre arbejde til flere
Illustrationer og grafisk tilrettelæggelse: Glad Design
1. oplag (1.000 stk.)
Novellesamlingen kan downloades eller bestilles på www.cabiweb.dk

Cabi, Åboulevarden 70, 3., 8000 Aarhus C
Tlf. 86128855
cabi@cabiweb.dk
www.cabiweb.dk

December 2013

Indhold

- 7 En plan for Peter**
- 10 Så længe det varer**
- 13 Hun er der også til foråret**
- 17 Magten og blikket**
- 20 På glatbanen**
- 23 Det frygtelige håb**
- 26 Mødet**
- 29 Dybest set er det hende**

En plan for Peter

Det er først i marts, og lyset falder ind på sagsbehandlerens skrivebord. Peter har fået kaffe i koppen, og vejtrækningen er mere normal nu. Kontorstilheden tilhører en anden verden, end den Peter forlod for en halv time siden; råbene og de hårde smæld i entreen er blevet til glidende skygger hen over sagsbehandlerens ryddede bord. Han føler sig uvirkelig i al denne renhed, som om han for en halv time er blevet placeret midt i en drøm, der ikke er hans egen.

- Peter, vi skal jo finde ud af, hvordan vi kan gøre dit praktikforløb bedst muligt, siger Mette. Hvad kunne du godt tænke dig at få ud af det?

Han gentager sætningen for sig selv for at høre den rigtigt. Tænke sig. Få ud af det. Tænke sig. Få ud af det.

- Hvis du nu kunne drømme frit, hvad vil du så gerne have opnået, når du er færdig med praktikken?

Han smiler, men ikke til hende. Han smiler med sammenbidte tænder, han smiler af sig selv. Drømme frit. Opnå ting. Han ser en cirkel omkring sig af glas, den begynder at rotere.

- Jeg kan godt tænke mig at få nogen meningsfulde dage, hvor der sker noget, siger han.

Mette nikker. Hun siger ikke noget. Hun vil vel have, at det er *ham*, der tager ejerskab. Er det ikke det, de plejer at kalde det, 'tage ejerskab', hver gang de kommer med en ny idé, han siger ja til?

- Og så vil jeg også godt bruge noget af det, jeg har lært, siger han.

Han siger det bare for at sige noget. Mette nikker anerkendende.

- Kan du prøve at uddybe det?

Han trækker vejret dybt. Finder ind i det sted i hjernen, hvor alle hans tidligere sagsbehandlere og terapeuter og kontaktpersoner sidder i hestesko med papirer og computere foran sig. Hans læge sidder der også, og helt nede i baggrunden en stresscoach og et par skolelærere, hvis navne han har glemt. Alle kigger på ham og smiler. Han lukker øjnene i et øjeblik for at høre, hvad de siger til ham.

- Jeg vil gerne bruge mine... it-kompetencer.... og jeg vil gerne....

- ..."*blive bedre til*", hvisker en af personerne i hesteskoen.

- blive bedre til at...

- ..."*fungere i en social sammenhæng*"

- til at fungere i en social sammenhæng, og..... blive mere

- ..."*positiv og konstruktiv*", hvisker en af sagsbehandlerne.

- Positiv og konstruktiv og... og også tro lidt mere på mig selv.

Mette nikker hele tiden, og det gør personerne i hesteskoen også. Det går fint.

- Men prøv lige at mærke efter, siger Mette. Er der noget i *dig*, der kan forhindre, at det bliver et godt forløb?

I et øjeblik står alt stille i ham. Han kan ikke bevæge kroppen, han kan ikke åbne munden. Kun se Mettes vægur, der hænger i baggrunden. En telefon ringer på det tilstødende kontor. Et kvarter mere, så er tiden gået.

Han kigger rådvildt på personerne i hesteskoen, indtil en af dem hvisker:

- *Sig to ting, så er du på den sikre side.*

Han sukker, som om han tænker længe over Mettes spørgsmål, mens han forsøger at høre, hvad personerne ved hjernebordet siger. Efter nogle sekunder har lægen nede for bordenden en idé:

- Ja, siger Peter,... jeg kan mærke, at hvis angsten dukker op..

- "*Panikangsten*", retter lægen det til.

- At hvis panikangsten dukker op, så kan det godt blive lidt svært... og...

Han ser fortabt på personerne i hesteskoen. En psykolog, hvis navn han har glemt, hjælper ham.

- Og det er også noget med, at jeg skal huske at...

- ..."*blive bedre til*", hvisker psykologen.

- blive bedre til at

- ..."*sige fra*", hvisker psykologen.

- sige fra, hvis

- ... "*jeg kan mærke, at jeg bliver for presset*"

- hvis jeg kan mærke, at jeg bliver for presset.

Mette nikker og ser på ham, som om han lige har sagt noget vigtigt. Som om han lige har fået en stor erkendelse. Hun smiler og skriver noget ned på sit papir.

- Det lyder rigtig godt, siger hun.

Han kigger på hendes hånd. Vielsesringen der glitrer i sollyset. Det lyder godt, siger hun. Det gør det også. Det lyder så godt det hele, og de lægger en rigtig god plan for Peter.

Så længe det varer

10

Der er fem minutter til middagspausen, og Lisbeth betragter Conni, der sidder bag sin computer og er opslugt af at skrive de nye logistikplaner ind. Lyset er hvidt og venligt i regnskabskontoret; de fire skriveborde med computere er badet i sol, og ude på gangen går medarbejderne småsnakkende forbi. Af og til stikker en af dem hovedet ind ad døren og kommenterer ”damernes” arbejde.

- Nå, har I styr på det, eller skal I have mandlig assistance?

- Hvad skal man egentlig gøre for at komme med på jeres dream-team?

Tonen er munter. Lisbeth er blevet del af et dream-team; hun har fået sit eget skrivebord, computer, frokostordning, navn på døren. Hun er blevet bedt om at skrive tre linjer om sig selv i personalebladet, og hun har skrevet:

”Kære alle. Mit navn er Lisbeth Steenstrup, jeg er 38 år og oprindelig kontoruddannet. Jeg kommer fra bankverdenen, men er nu ved at sadle om i mit liv. Jeg skal være i praktik her i foreløbig seks måneder, og jeg glæder mig til at

møde jer.”

Nu har hun været her i fire måneder, og hun kender de flestes navne. Hun er med på drømmeholdet, hun har udført alle sine opgaver, og der har vist ikke været en dag uden ros.

- Nå, skal vi til det? siger Conni og klikker afsluttende på musen.

Alice strækker sig, og Susanne nikker. Bente tager sig til lænden og blinker:

- Jeg har hørt, den står på rejesuppe i dag.

Hun rejser sig, som var det det nemmeste i verden. Lisbeth rejser sig også. Hun sveder let under armene, sulten er pludselig væk, selvom maven har knurret længe.

- Skal vi gå? siger Conni og rasler med nøglerne.

De forlader kontoret og går gennem gangene hen mod kantinen. Conni går forrest. Hendes parfume er stærk, og hendes spraglede tøj skriger op på gangene. Hun ler og hilser. Lisbeth går bag Conni og koncentrerer sig om sine skridt. Den måde, skoene træder hen over gulvet. Varmen dunker i hendes tindinger. Engang var hun selv som Conni og Bente og Alice, der gik på arbejde og til frokost og tog hjem, som alle andre. Nu er hun tilbage, hun er i gang, hun arbejder, hun spiser frokost, hun snakker. Hvorfor sveder hun så sådan? Hvorfor har hun ingen appetit, når hun er så vanvittigt sulten?

De spiser rejesuppe, mens Bente fortæller om sin teenagesøns kærestesorger og Alice om en nyåbnet outlet, der sælger de flotteste festkjoler til langt under normal pris. Den ligger ikke langt væk, hun har lige hørt om den fra en veninde.

- Hvad siger I, siger Alice pludselig, skal dreamteamet egentlig ikke køre derud i næste uge efter arbejde? Vi kan lige være i min bil alle fem!

11

Lisbeth mærker et sug i maven, da Alice siger 'alle fem'. FEM! Hun tæller med, de skal ud og shoppe kjoler, de skal køre i Alices bil, hun er *med*. Lisbeth føler en svimmel glæde, og i næste øjeblik får hun lyst til at spise en portion rejesuppe, til at sige noget, grine, være glad.

- Jeg er klar, siger Conni, nu skal der skiftes ud i klædeskabet!

- Det kunne mit i hvert fald godt trænge til, griner Lisbeth.

- Ja, siger Alice og ser hemmelighedsfuldt på dem, og ved I hvad: Jeg får lige en idé mere. Hvad siger I til, at vi alle sammen køber en helt overdrevet festkjole – og tager dem på til julefrokosten? Jeg synes, vi trænger til en ny feststandard her på stedet!

- Det gør vi! siger Conni. Vi tropper alle sammen op i galla i år.

De griner. Også Lisbeth. Hun griner, så tænderne gør ondt.

- Og hvad med dig, Lisbeth. Er du klar til at lægge afdelingen ned i julegalla?

Lisbeth mærker varmen pumpe i kinderne.

- Ja..., siger hun spagt, det er bare... jeg er her jo nok ikke til den tid.

Bente rødmer. Conni smiler flovt.

- Nåh..., siger hun. Så lyser hun op: Men det ved vi vel ikke helt endnu. Måske er der en åbning et sted? Der kan jo ske så meget!

De nikker. Lisbeth smiler.

- Ja, vi skal i hvert fald nok lægge et godt ord ind for dig, siger Bente. Og under alle omstændigheder *skal* du med ud og købe kjoler! Du får ikke lov at slippe!

- Nej! siger Conni. Det slipper du ikke for!

Lisbeth smiler. Det brænder i øjnene. De lægger et godt ord ind for hende. De tager hende med ud og købe kjoler. Men hun er ikke inviteret med til festen.

Lone ved ikke, hvad der er værst: At sige goddag eller farvel til en arbejdsplads. Hun har ikke tal på, hvor mange gange hun har gjort det. Måske femten. Hendes cv er som en fortovsrække, hvor halvdelen af fliserne mangler. En for hver gang hun er faldet igennem, ned i ingenting, ind i vinterdepressionens grå hus, hvor hun er vandret rundt i måneder ad gangen, fra stue til soveværelse til badeværelse til telefonen, der ringede og ringede:

- Hvordan går det, Lone? Har du fået det bedre?

- Har du hørt, at de søger en ny pædagog i Malling? Det er lige dig!

Eller jobkonsulentens stemme, der lød lægeagtig og sagde "Lone" alt for tit og

tydeligt, som om han hele tiden skulle minde sig selv om, hvem han talte med:

- Lone, hvordan vil det passe dig at komme til møde her om tre ugers tid? Skal vi sige det, Lone?

Alle var hjælpsomme, og hun havde overhovedet intet at klage over. Det var hende, der var problemet. Hende, de ofrede konsulenter og sagsbehandlere på. Det var hende, der gik fra vikariat til vikariat, hende, der havde de mange sorte huller i cv'et, hende, der skulle dække over sig selv. Hende, der skulle finde på noget, når hun endelig kom til jobsamtale:

- Du har jo holdt en del pauser mellem de jobs, du har haft? Hvad skyldes det?

- Ja, hvad skyldes det... Jeg har haft nogen perioder, hvor jeg har overvejet, hvad jeg ville med mit liv... Og hvor jeg også følte, jeg trængte til noget opgradering...

Og hvor jeg også har taget nogle kurser...

- Vil du egentlig betegne dig selv som en psykisk robust person?

- Nej, ikke... ligefrem. Det kommer an på... sammenhængen.

Og årstiden. Hun skulle have sagt årstiden. Men hvem vil ansætte et menneske, der selv bliver gråt og gennemsigtigt, når det bliver november?

Lang pause. En hånd, der skrev noget på papiret. Ikke flere spørgsmål rundt om bordet i denne omgang. Tak for nu. Du hører fra os senest i næste uge.

Nu sidder hun ved bålet på bålpladsen omgivet af børnehavebørn. HUN SIDDER VED BÅLET PÅ BÅLPLADSEN OMGIVET AF BØRNEHAVEBØRN. Det er hende! Lone Henriksen, 49 år, bor på Sønderkovvej 12, pædagog. I arbejde. Et helt år frem i fleksjob. Hun endte med at gå til bekendelse. De ved det allesammen. Hun behøver ikke skjule sig mere: Hun får vinterdepressioner, og sådan er det. Derfor alle hullerne på cv'et.

Nu har hun lavet snobrødsdej, og ungernes fingre bakser med det på pindene. Det knitrer i bålet, og gløderne springer. De første forældre kommer i store jakker for at hente deres børn. Hun smiler til dem:

- Marcus har spist to snobrød, så han behøver nok ikke noget, når I kommer hjem.

- To? Du mener fem! råber Marcus.

Et vindstød går gennem hækken bag bålpladsen, måske trækker det op til regn. Bladene daler som gule vinger fra de omkringliggende træer. Det er oktoberkoldt.

- Vi skal snart til at ind, unger, siger Lone og rejser sig fra bålet. I må godt samle pindene sammen.

De samler pinde i kasser, og Lone finder viskestykket fra snobrødsdejen i en vandpyt ved sandkassen. Hun bukker sig over pytten og får øje på sit eget slørede ansigt. Hun bliver stille indeni. I det samme kaster en pige sig op på ryggen af hende og trækker hende bagover.

- Lone, siger hun, vil du godt lave snobrød til min fødselsdag?

- Måske, siger Lone, hvornår har du fødselsdag?

- Det skal først blive juleaften og fastelavn. Alle de årstider.

Pigen smiler, og Lone samler de sidste ting op. De går ind i varmen, hvor de andre pædagoger er ved at feje og sætte stole op. Lone hører det igen og igen: *alle de årstider*. Pludselig kan hun ikke lade være med at danse et lille trin hen ad gulvet. Mens ingen ser det. I et svagt glimt aner hun noget nyt.

Det slutter ikke til november. Ikke denne gang. For hun er her også til foråret. Uanset hvad.

Magten og blikket

Det var de velmenende jobkonsulenter og sagsbehandlere, han var på fornavn med. Hanne, Lone, Birgit. Det var måden, de var venlige på. Det var deres omsorgsfuldhed. Det var det, at de aldrig mistede kontrollen over sig selv. Det, at de havde familier, huse med carporte, faste arbejdstider, kantineordninger og hverdage, der fungerede. Det var deres konstante kaffe på kanden, deres åbne ansigter, deres ufatteligt sunde psyker. Det var det, at samfundet (*alle* andre mennesker) betalte dem for at hjælpe sådan nogle som ham. Det var deres blide spørgsmål, deres faste håndtryk (havde de lært det på kurser?), deres rolige stemmeføring. Det var måden, de overholdt tiden på. Det var det, at de var ansatte til at hjælpe ynkkelige, arbejdsløse mennesker. Det, at de altid ville andre det bedste og rummede alting og forstod ham. Det var det, at de *troede*, de kunne hjælpe ham.

- Jeg forstår godt, det er svært for dig...

Nej, du forstår det ikke.

- Jeg tænker, at det vil være godt for dig at have noget fast at stå op til om morgenen.

Vil det? Er det ikke noget, du skal sige, når du sidder der ved skrivebordet?

- Det vigtigste er, at du ikke presser dig selv for hårdt, så du får det skidt igen.

Skidt igen? Gør det også ondt på dig, så? Sidder du her og passer på mig?

- Vi skal nok få hjulpet dig på ret kurs igen.

Og så fik han blikket. Det blik, der altid fik ham til at spænde i hele kroppen. Det var det-er-synd-for-dig-blikket blandet med nu-skal-vi-nok-få-dig-hjulpet-blikket. Et gennemført og overlegent og betænksomt blik. Myndigt på den stille måde. Mors blik. Det var så godt og rigtigt, at han en dag var gået direkte fra mødet på jobcentret hjem i køkkenet og havde slået en knytnæve i køleskabet. Hende, han var på fornavn med, sad ved skrivebordet og var så rigtig, at han selv blev forkert.

Hvorfor kommer han til at tænke på det? Det er længe siden nu, næsten tre år. Han kan stadig mærke skammen i kroppen og følelsen af at synke sammen i skuldrene. Han kan endnu huske, hvordan kvinderne begyndte at brænde, ligesom når han som barn havde skuffet nogen. Jo mere, kvinderne, han var på fornavn med, ville hjælpe ham, jo mindre blev han. Han kom hjem fra møderne og var syv år, sparkede til tingene og var lysår fra nogensinde at blive en mand igen. Alle de gode viljer spildt. Og de vidste det ikke engang. Jo mere, de ville have ham til at klare, jo mindre kunne han.

Spørg bare hans kone.

Hvad skete der? Hvordan fik han magten over sit eget liv tilbage? Det havde en af hans kones kollegaer spurgt ham om for nylig, da de sad i haven og fik en øl.

Præcis sådan havde han sagt det: Hvordan tog du magten igen? Henrik havde ikke vidst, hvordan han skulle svare. Han ville gerne, og han vidste faktisk også, hvornår han første gang havde mærket, at han havde en chance. Men hvordan kunne han forklare et andet menneske, at det var én sætning, der havde vendt det hele? Én eneste sætning, som nogen tilfældigt slyngede ud?

Det skete en tirsdag formiddag. Efter to år var han kommet i praktik som pedelassistent på en skole. Jobkonsulenten med moderblikket havde fundet det til ham, og de var blevet enige om, at han skulle starte med tre timer om dagen. Eller mindre, hvis han kunne mærke, det var for hårdt. Han havde ikke selv troet et øjeblik på det. Eller: Jo, måske lige netop et øjeblik.

Første dag var mindre slem end forventet. Hans nye chef, Finn, satte ham i gang med at reparere en smadret dør med det samme. Dagen efter satte de hylde op på et kontor. Det var midt imellem to borer i væggen, Finn havde spurgt ham, hvad der egentlig var sket. Og det var midt imellem to borer i væggen, han havde fortalt det. Kort og kontant: Han var blevet deprimeret, han var blevet fyret, konen truede med skilsmisse, han havde ramt bunden.

- Fy for satan, sagde Finn bare. – Godt det ikke er mig!

Så borede han videre. Uden blikket, uden gode råd, uden noget som helst. Bare råt og ærligt: *Godt det ikke var ham.*

En mand med et bor. Henrik havde løftet en ny hylde hen til væggen. Radioen gik i baggrunden. De satte næste hylde i. Senere den dag, da han kørte hjem fra arbejde, vidste han det: Af en eller anden grund havde Finn givet ham magten over sit eget liv tilbage.

På glatbanen

Der er en særlig stemning på gangene, latter og små bemærkninger, de fleste kontordøre står åbne. Aprilhimlen falder glitrende ind i produktionshallen, hvor de sidste paller kaffe er ved at blive stablet. Klokkeren nærmer sig 14, og bussen står allerede klar ude på parkeringspladsen.

Eva er spændt. Hun dirrer på hænderne. Det er første personaleudflugt, hun skal med til, og hun har været ved at melde fra de første tyve gange.

- Hvad nu, hvis jeg får det dårligt? Jeg kan jo ikke komme hjem derudefra.
- Hvorfor skulle du få det dårligt? havde hendes mand John sagt. - I skal bare ud og køre på glatbane! I skal have det sjovt! NYD det, skat!
- Men hvis jeg nu bare gerne vil hjem...
- Så kommer jeg og henter dig. Du ringer bare.

Hun nikkede. Hun smilede. Så fulgte tiden op til udflugten. Nedtællingen. Scenarierne, der som flydende, ildevarslende bevidsthedslag fór forbi øjnene. De kom, når hun stod ved pakkemaskinen, når hun gik på gangene, når hun tog hjem, når hun skulle sove. Hun så sig selv grine næsten lykkeligt blandt en flok

kolleger. Hun så sig selv stige ud af en bil på glatførebane og juble. Hun så sig selv glad. Og øjeblikket efter så hun glasset falde og sin egen krop glide ned langs toilet dørens inderside. De andre, der kiggede efter hende, mens hun satte sig ind i bilen til John. Køreturen hjem.

- Kommer du, Eva? spørger hendes kollega Anne. Bussen kører lige om lidt! De går ud på parkeringspladsen, hvor lyset næsten er blændende hvidt. Folk er glade, hun får smil, og én roser hendes jakke. Alt er godt, fortæller hun sig selv, som et mantra, alt er godt, alt er godt, alt er godt.

Og det er virkelig godt. FOR godt? Anne sætter sig ved siden af Eva i bussen. De snakker om deres mænd og om vejret. Lauritz fra marketing prikker hende på skulderen med en kvik bemærkning. De ler. FOR godt?

Tre kvarter senere står de på glatførebane, og de første skal ud at køre ræs. Sælgerne starter. De fleste er yngre mænd, de speeder op og fræser ud over banen, bremses hårdt. Eva klapper af dem sammen med de andre. Hun begynder at svede.

- Så er det jeres tur! siger instruktøren og peger på Eva og fire andre fra pakkeriet. Instruktøren fortæller dem, hvordan de skal køre på banen. Stort set alt er tilladt, de skal bare give den gas.
- Værsgo at tage plads i bilerne, siger han.

Eva opdager det lige pludselig. Hendes ben er to stolper, der fører ned i asfalten. Hun kan ikke løfte dem. Ud af øjenkrogene ser hun de andre gå frem til bilerne. Leende, forventningsfulde. FOR godt.

- Hvad så, Eva, smiler en af de andre, skal du ikke med?
- Nej, jeg tror, jeg springer over.

Hendes stemme er forbavsende klar. Hun smiler. Hun gør det, hun er bedst til: Smiler, mens hun er flydende glas indeni.

- Aj, kom nu! siger de til hende, du skal da ud og mærke suset!

- Det ville jeg også gerne. Men jeg har noget med ryggen for tiden, så... det går nok ikke.

- Aj, tager den skade af lidt ræs? Vi skal nok skubbe dig, hvis du ender i kørestol, griner de.

- Ja, men jeg må nok hellere rette mig efter min læge.

Rette sig efter sin læge? Noget med ryggen. Undskyldningen stikker hende i armene, det prikker i panden, kvalmen stiger op fra maven.

- Nå, okay, siger de og trækker på skulderen.

Hun aner et glimt af skuffelse i deres kroppe. Så vender de sig om mod alle de andre, der er steget ind i bilerne og starter motorerne. De hujer og klapper af dem. Hun er allerede glemt.

Mens solen spiller på vandet ude på banen, mens bilerne vælter kegler og glider rundt i store cirkler, mens de andre kommer med tilråb, mens alle kaster sig ud i livet og ler og giver sig hen og er sammen, står hun stille og kæmper mod gråden.

Det ser alt sammen så dejligt ud. Hun kunne være en del af alt dette. De har spurgt hende. De har givet hende en ny chance. Hun ønsker ikke andet end at le og være glad og være *med*. Hvorfor står hun så bare og betragter dem, som var det en teaterforestilling, hun overværer? Hvorfor fandt hun på det med ryggen?

Hun smiler og smiler og smiler. Som om hun er en af dem. Som om hun ikke lyver. Som om hun ikke om lidt ringer til John. Som om hun fortjener, at det hele rent faktisk går rigtig godt.

Det frygtelige håb

Han ved godt, hvordan det ender. Lige da han har lagt røret på, ved han det. Han vidste det også, *før* telefonen ringede. Han vidste, hvem det var, og hvordan tonen ville være (behagelig, beklagende), og hvordan samtalen ville ende. Han vidste det allerede i går og i forgårs og ugen før, og alt, hvad der siden er sket, har bare været små tegn på det uundgåelige.

Han har sine erfaringer at trække på. Han ved, hvordan skæbnen har det med at snævre sin bane ind og til sidst lukke vejen snildt og effektivt for ham. Der er ikke noget at gøre, han kan ligeså godt lade være med at kæmpe imod. Det tager for mange kræfter at stå imod det, der allerede er bestemt. Han får uro i kroppen af det, og han begynder at håbe.

Håb er det frygteligste, han kender. Det ender altid galt. Det er dybest set håb, der gør ham syg. Hver gang det forbandede håb begynder at røre på sig, kommer hovedpinen. Hver gang de bare TALER om håb, kommer de sorte tanker. Han har prøvet at fortælle dem det, alle dem, der sidder i kommunen og tror, det nytter noget. Men de KAN ikke forstå det. Det er ikke deres skyld. De ved ikke, hvem han er.

Han har lært at lade som om, der er håb. På en måde gør det alting nemmere.

Møderne bliver kortere, stemningen er bedre, alle er glade. De er enige om noget, og enigheden gør dem tilfredse. Så kører han hjem og er også selv glad resten af dagen.

Det har stået på i flere år nu. Først kom hovedpinen. Så kom tvangstanker. Så kom selvmordstanker. Så kom sygemeldingen. Så kom fyresedlen. Så kom systemet. Så døde Ulla. Så kom selvmordsforsøget. Så kom systemet – denne gang for at blive.

Han giver sig god tid med kaffen. Han ser fjernsyn. Han tager en pille. Skyller den ned med en øl. Han kigger ikke engang på uret. Han behøver vel ikke ligefrem komme præcist til en fyring.

Kom det uventet? Overhovedet ikke. Han skal bare have denne sidste samtale overstået. Er han ked af det? Ja, men kun på Jørgens vegne. Jørgen er en god mand, han er en dygtig kirkegårdsleder, han fortjener ikke så ussel en opførsel fra en medarbejder, han har taget ind under sin vinge. Det er jo det, han siger: Der kommer ikke noget godt ud af at håbe på hans vegne.

Han tager hue og jakke på og forlader lejligheden. Formiddagen er lys, og bussen kommer, så snart han træder ud på gaden. Det hele går glat, det er en af de busser, han *kan* køre i. Da den holder ude foran kirkegården, står han af og går roligt ind gennem lågen. Først da han nærmer sig kirkegårdskontoret, begynder hjertet at banke. Han går hurtigt ind på et gravsted, han selv har revet grus på, og står lidt og glæder sig til selv at forsvinde. Så trækker han vejret dybt og går ind i graverbygningen.

Døren ind til Jørgens kontor står åbent.

- Hej, Niels, siger Jørgen, kom ind og sid ned.

Niels svarer ikke, han kan ikke se Jørgen i øjnene. Han sætter sig og kigger i stedet på en tilfældig hylde bag bordet.

- Du ved jo godt, hvad vi to skal snakke om. Jeg kan ligeså godt være ærlig: Det går ikke, at du kommer for sent hver dag. Jeg er nødt til at kunne regne med dig. Folk dør rent faktisk til tiden.

- Ja, selvfølgelig, mumler Niels.

- Og de dør også, selvom du ikke når bussen. Eller selvom du ikke kan tage den, der kommer, på grund af bakterierne i sæderne, eller hvad det nu er.

- Ja.

- Så her er mit forslag: Du tager en scooter i stedet for. Jeg har en gammel model stående herovre, den skal lige tjekkes, men så skulle den også være klar. Jeg ved jo, du før har kørt scooter.

Niels rører sig ikke. Scooter? Ordet står stille i luften, som teksten på en film. Hvad sker der?

- Medmindre du har et bedre forslag? siger Jørgen. Har du det?

Han hører ordet 'scooter' igen. Dybt inde i ham er der nogen, der ler.

- Sidder du og siger, at jeg skal fortsætte? siger han.

- Ja, gu fanden skal du da fortsætte! Hvorfor tror du ellers, jeg har bestilt tøj og knage til dig?

- Jamen...

Han kigger forvirret på en pakke uåbnet arbejdstøj, der ligger nede for enden af Jørgens skrivebord. Han kigger forvirret på sine hænder. Han ser Jørgen lige i øjnene. Nu kommer det igen. Lige da alt gik efter planen. Det ubærlige håb.

Mødet

Afklaring af borgerens kompetencer, udfyldelse af ressourceprofil, opkvalificering af faglighed.

Hvordan hun får det til at lyde bedre, end det er. Hvordan hun dækker over sig selv. I skolen kaldte de hende ordblind, men man behøvede jo ikke være dum af den grund. Hun ville være advokat, hun ville forsvare dem, der blev uretfærdigt behandlet. Hun ville tjene penge, så hun kunne invitere sin mor på en rigtig sommerferie med alt betalt. Hun ville være noget.

Efter tiende klasse fik hun læreplads i en tøjforretning. Hun var blandt de heldige. Det behøvede man ikke stave perfekt for at klare. Hun gik glad hjem hver dag, indtil to unge fyre en stille formiddag trak hende ind i prøverummet i forretningen, trykkede hende op mod væggen og hviskede, at hun var for grim og fed til at stå i butik. Hun sagde det aldrig til nogen.

Udviklingsmål: Personlige og faglige. Udarbejdelse af handleplan. Hvad er mål og delmål, og hvad skal der konkret til for at borgeren når det?

Hun har planer om at tabe sig. Ikke konkret endnu, men en dag. Det er helt sikkert. Hun har overvejet en af de nye mavesæksoperationer, men hun orker ikke at spørge lægen om det lige nu. Der har været så meget andet. Når hun engang har

smidt de fyrre kilo, vil hun gå mere ud. Måske begynde at netdate. Hun skal have en mand og to børn. Hun skal være hjemmegående, mens børnene er små, for de har penge nok. Når børnene starter i skole, vil hun starte sin egen forretning. Butikken skal have lyseblå vægge, og de skal måske sælge børnetøj.

Opdatering af cv, udfærdigelse af personlig profil, jobsøgning og personlig fremtræden.

Hun har været i køkkenet på et plejehjem, det gik rigtig godt. Hun serverede morgenmad og kaffe. Hun var der i næsten et år, indtil hendes mor blev indlagt. De forstod ikke på plejehjemmet, hvorfor hun ikke kunne arbejde, når hendes mor var syg. De sagde, de ville komme til at savne hendes gode humør. Men de skiltes som venner.

Hun har været mange steder, og de siger alle sammen, at hun er rar at være sammen med. Det er næsten altid hende selv, der stopper. Men det er vigtigt for hende, at man skilles som venner. Hun kan ikke lide at være uvenner med folk, så hellere standse, mens det går godt. Det er i hvert fald noget af det, man kan sige om hende. De skal ikke gå og tale ondt bag hendes ryg.

Personlige udfordringer og særlige udviklingspotentialer.

Det værste er, når de begynder at kigge på hende fra vinduerne alle steder. Det gør de selvfølgelig ikke i virkeligheden, men det er sådan, det starter. Som om alle kender hendes hemmelighed, og alle kan se det på hende. Hun ved godt, det ikke passer, men selv folk, hun møder på gaden, kan få det til at løbe koldt ned ad ryggen på hende. Så ved hun, hvad der er ved at ske.

Som regel hjælper det at blive sat op i medicin, men det kan godt tage noget tid. Nogle måneder måske. Hun prøver at holde fast i de gode ting. Og holde sig fra dem, der gør det hele værre. Hun skal *ikke* på kirkegården til sin mors grav. Hun skal *ikke* snakke med sin halvsøster. Hun skal tale med mindst et menneske hver dag, om det så bare er i telefonen.

Hun har fået nogle teknikker til at vende de negative tanker til noget positivt, og det hjælper nogen gange. Men det er svært, selvom hun jo ellers er en glad pige.

Netværk og adgang til ressourcepersoner i nærmeste omgangskreds.

I lejligheden ved siden af bor der en pige fra Iran. Hun er rigtig sød, og engang har de været i biografen sammen.

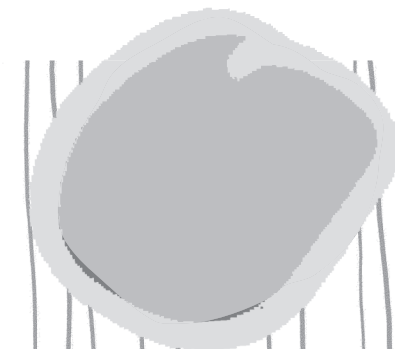
Hun ved godt, man ikke må have det sådan, men der var en sagsbehandler i kommunen, han var på en måde hendes bedste ven. Der lå overhovedet ikke mere i det. Den dag, hun fik at vide over telefonen, at Claus var stoppet, bed hun hul i underlæben. Om aftenen lå hun i sofaen og spiste så meget Toms chokolade, at hun måtte ud på toilettet og kaste op. Der var blod fra læben i brækket.

Opfølgende samtaler og det videre forløb.

Hun har det godt for tiden, og der bliver fulgt op på alt. Jobkonsulenten har tjek på tingene. Nu har han fundet et nyt fleksjob, der måske kunne være noget. Stille og roligt på et lager, hvor man sender postordretøj. Der er fem-seks andre på lageret.

De aftaler at tage derud sammen i næste uge. Hun vil helst ikke skuffe ham. Hun *hader* at skuffe andre. Så hellere blive hjemme. Men egentlig har hun lyst.

Dybest set er det hende

Det var ikke sådan, det skulle være. Det var ikke hende, det skulle ske for. Hun ser sig i spejlet i entreen. Håret bølger baglæns i hestehalen. Læbestiften er diskret og matcher tørklædet i jakken. Er hun for pæn? Er det for meget med de højhælede sko?

Hun kører ud af indkørslen, forbi børnenes badebassin og nogle tæpper på græsset, hun har glemt at samle ind. Villakvarteret er roligt her først på eftermiddagen, husfacaderne gløder, og garagerne er tomme.

Det er mere end to år siden, hun forlod direktionsmødet midt i sin egen chefs redegørelse. To år siden, hun kørte hjem med sortnen for øjnene og et hjerte, der sprang over og over og over. I tre måneder rystede hun på hænderne. Hun kunne ikke læse mere end en side ad gangen; så hakkede hjernen sætningerne i stykker. Helheder blev halve. Betydninger sank ned i bordet. Hun kunne ikke huske sine passwords, ikke engang koden til sin cykellås. Det skulle ikke have været sådan. Det var ikke hende.

I starten troede hun ikke på lægen. At det var stress. Hun løb fem kilometer om

dagen og meddelte på arbejde, at hun havde noget med hjertet. Da lægen ville sygemelde hende for fire uger, protesterede hun. Da de fire uger var gået, og hun stadig ikke kunne læse mere end to sider ad gangen, blev hun sygemeldt i yderligere fire uden at forstå det. Siden mødte hun op hos lægen helt uden indvendinger.

Hun stod op om morgenen. Carsten tog på arbejde, som han plejede. Børnene tog i skole. Når huset var tomt, satte hun sig til at græde i sofaen. Når de kom hjem, havde hun ryddet op og vandet blomster. Når ham fra kommunen ringede, var det ikke til hende. Hun tog bare telefonen.

Det var ikke hende, det skete for. Hun så godt, at det var hende, der gik langsomt rundt i stuerne, mens andre gik på arbejde. Hun så godt, at det var en anden kvinde, der talte for hende på møderne. Hun hørte godt, at det var hendes egen stemme, der svarede Erik, når han ringede og spurgte, hvornår han kunne forvente at have sin direktionssekretær tilbage. Og det var også hende, der sad foran ham på kontoret, da han meddelte, at de desværre var nødt til at ansætte en anden i hendes stilling. Så hun kunne tage sig tid til at blive *helt* rask.

Hun drejer til venstre i et lyskryds og synes alligevel, det er for meget med højhælede sko. Det er jo bare en samtale til et fleksjob, og det er jo kun som bogholder. Ikke noget, der *dybest* set er hende.

Og hvad med de sko. Er Tine fra jobcentret ikke en lille kvinde? Hvordan vil det se ud, hvis jobansøgeren tropper op på høje hæle sammen med en jobkonsulent, der er ti centimeter lavere end hende selv?

Hun drejer ind på den aftalte adresse, selvom det ikke er hende, der drejer. Det er heller ikke hende, der stiger ud og venter på Tine. Eller hende, der har brug for

skånehensyn, *dybest* set. Men alligevel er det hende, Tine vinker til, da hun ankommer og stiger ud af bilen og vinker:

- Hej, Rikke. Er du klar?

De går ind af hovedindgangen sammen. Skammen brænder i hælene. Hun ER højere end Tine. Barnet er højere end sin mor. Mor får penge for at hjælpe barnet. Se, alle sammen, her kommer et menneske, der ikke kan finde ud af det selv! Hun har sin hjælper fra kommunen med!

Det er ikke hende. Det er heller ikke hende, der hilser på sin – måske – nye chef, Torsten. Højhælede sko! Hvem tror hun, hun er?

De sætter sig ved bordet, Torsten serverer kaffe for dem. Stolen er behagelig, og kaffen er god. Han spørger til hendes baggrund, og hun svarer. Selvom det ikke er hende. Tine siger kun lidt. Trods alt, det er også ydmygende nok i forvejen. De er færdige efter en halv times tid, og så er jobbet hendes. De rejser sig fra bordet, og Torsten følger dem hen til udgangen. Selvom det ikke er hende, der har kommunal hjælper med. Og ikke er hende, der siger farvel og på gensyn. Men da hun går hen mod bilen, mærker hun, at hun alligevel har taget de helt rigtige sko på. Hun valgte rigtigt. Hun har sin egen højde fra *dengang*. Hun tør igen.

Tine, tænker hun, *du har hjulpet mig, men vi to kommer aldrig til at gå sammen til jobsamtale igen.*

Hun siger det ikke højt. Hun siger bare farvel og mange tak. Og da Tine er kørt ud af indkørslen, og hun selv går hen over parkeringspladsen, går det op for hende, at hun har fået arbejde. Det ER hende, der fulgtes hertil med en dame fra kommunen. *Dybest* set er det hende.

Hvordan føles det at være hovedperson i den virkelighed, der af andre får mærkater som 'sårbarhed', 'udsathed' eller 'marginalisering'? Gad vide, hvordan det er som psykisk sårbar ledig eller sygemeldt at skulle forholde sig til sin sårbarhed over for alle systemets ansigter, fx på jobcentret, eller over for kolleger og ledere fra arbejdspladsen?

Med disse otte noveller vil vi supplere ordene om resultater, metoder og faglighed og forsøge at nå ind til den menneskelige relation, som, når alt kommer til alt, er afgørende for, om personer med psykisk sårbarhed formår at tage et godt, næste skridt.

Om forfatteren:

Iben Krogsdal (f. 1967) er oprindeligt uddannet billedkunstner fra det Jyske Kunstakademi og ph.d. i religionsvidenskab ved Aarhus Universitet. Hun har forsket i moderne menneskers religiøsitet og debuterede i 2000 med novellesamlingen *Træfpunkter*. Senere er blandt andet udkommet romanen *Flik Flak* (2003) samt digt- og salmesamlingen *Vi som er søgende* (2010).